

Şuşa Azərbaycanın mədəni ruhunu adına layiq şəkildə yaşatmaqdadır

Bu günlər Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa tarixinin ən xoşbəxt anlarını yaşayır. Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Qarabağa növbəti səfərləri çərçivəsində Əhmədbəyli–Füzuli–Şuşa Zəfər yolunda son tamamlama işləri, Füzuli Beynəlxalq Hava Limanında tikintinin gedişi ilə tanış olduqdan sonra Şuşaya gediblər. Orada yenidənqurma işləri yekunlaşan “Qarabağ” otelinin açılışında iştirak edib, Şuşa Xüsusi Nümayəndəliyinin yerləşəcəyi inzibati binada bərpa işləri ilə tanış olublar. Dövlət başçısı, həmçinin “Otel və Konfrans Mərkəzi”nin təməlini qoyub. Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya Şuşa şəhərinin baş planı təqdim edilib. Eyni zamanda, böyük Azərbaycan şairi Molla Pənah Vəqifin büstünün və muzey-məqbərə kompleksinin, Xalq artisti Bülbülün ev-muzeyinin, dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışı olub. Prezident və xanımı Üzeyir bəyin ev-muzeyində aparılacaq işlərlə tanış olublar.

Şuşanın dirçəldilməsi və əvvəlki görkəminin qaytarılması fonunda bu şəhərdən çıxmış böyük şəxsiyyətlərin ev-muzeylərinin və heykəllərinin əsaslı təmirdən sonra açılış mərasimləri əsl tarixi hadisələrdir. Məlum olduğu kimi, otuz ilədek bir müddətdə Qarabağın digər əraziləri kimi, Şuşanı da işğal altında saxlamış erməni vandalları burada bir dəne də salamət yer qoymayıb, mədəniyyət obyektlərini dağıdıb, heykəlləri belə güllələyib bərpad hala salıblar. Bu gün onların yenidən öz əbədi məkanlarına qaytarılması və açılış mərasimlərinin keçirilməsi həm Şuşanın ölməz ruhunun özünə qayıtması kimi müqəddəs bir işdir, həm də hər bir azərbaycanlı üçün böyük sevinc olmaqla bərabər, mənfur düşməne əsl göz dağıdır. Dünya bir daha gördü ki, biz doğma Şuşamıza həmişəlik sahiblənmişik, Vəqifin, Üzeyir bəyin, Bülbülün, Nəvəvanın halal haqlarını özlərinə qaytarmaqla ruhlarını şad etmişik. İndi artıq onlarla bərabər, Pənahəli xan da, Qasim bəy Zakir də, Mir Mövsüm Nəvvab da, Nəcəf bəy Vəzirov da, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev də, əslən şuşalı olmuş Səməd bəy Mehmandarov da, Cəbbar Qaryağdıoğlu da, Süleyman Ələsgərov da... əbədiyyət aləmində rahatlıqlarını yenidən tapıblar.

Ulu öndər Heydər Əliyev hələ 1967-ci ildə Dağlıq Qarabağa 15 günlük ezamiyyəti zamanı Şuşada olarkən 1905–1907, 1918–1920-ci illərdə ermənilərin təcavüzü nəticəsində dağıdılmış və yandırılmış evlərin heç də bərpa

edilmədiyini görmüşdü. O, Şuşa şəhərinin Azərbaycan xalqının böyük bir tarixi abidəsi, incisi kimi bərpasının zəruriliyi qənaətinə gəlmiş və Bakıya qayıtdıqdan sonra şəhərin belə vəziyyətdə saxlanılmasının mümkünə yü barədə fikirlərini respublika rəhbərlərinə söyləmişdi. Nəhayət, 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbər seçildəndən sonra ümummilli lider Şuşanı abadlaşdırmaq, dağıdılmış evlərin bərpasına nail olmaq, tarixi abidələri qoruyub saxlamaq və böyük bir muzeyə çevirmək üçün əhəmiyyətli işlər görmüşdür. 1970-ci illərdə ermənilər Dağlıq Qarabağ məsələsini yenidən ortaya atsalar da, onların bu niyyətlərinin qarşısını qətiyyətlə almışdır. Vəqifin muzey-məqbərə kompleksi, digər dahilərimizin ev muzeylərinin açılması, abidələrinin ucaldırılması da elə həmin dövrlərdə gerçəkləşdirilmişdir.

Təəssüf ki, 1992-ci ildə işğala məruz qalan Qarabağ, həmçinin Şuşa nankor ermənilərin əli ilə daha vəhşi dağıntılara məruz qalmışdır. Düşmən çalışmışdır ki, oradan Azərbaycan ruhunu tamamilə silsin. Amma zaman göstərdi ki, ermənilərin bu arzuları üreklərində qaldı. Ötən payız külli-Qarabağ, o cümlədən, Şuşa qəhrəman ordumuz tərəfindən azad olundu. “Xarıbülbul” festivalı bərpa edildi, Şuşa sürətlə dirçəldilməyə başladı. İndi, budur, mədəniyyət paytaxtımız özünün əbədi ab-havasına qovuşur.

Bildiyimiz kimi, işğal dövründə erməni vandalları dahi şəxsiyyətlər Nəvəvanın, Üzeyir Hacıbəylinin və Bülbülün heykəllərini gülləbaran

Şuşa Azərbaycan şəhəridir. Şuşanın təməlini – hamımız yaxşı bilir – 1752-ci ildə Pənahəli xan qoymuşdur və gələnlər il biz Şuşanın 270-ci ildönümünü təntənəli şəkildə qeyd edəcəyik. İşğala baxmayaraq, Şuşa Azərbaycan ruhunu saxlaya bildi. Şuşaya gələnlər hər bir insan bunu görür. Hətta dağılmış vəziyyətdə, hətta işğal dövründə vandalizmə məruz qalmış şəkildə Şuşa öz ruhunu, öz qamətini saxlaya bildi, ayılmadı, sınımadı, bizi gözləyirdi, biz gəlməli idik və biz gəldik. Müzəffər xalq kimi gəldik. Danışqlar yolu ilə yox, Ermənistan tərəfindən edilə biləcək hansısa güzəşt nəticəsində yox, döyüş meydanında qan tökərək, şahidlər verərək, fədakarlıq göstərərək gəldik, öz ərazi bütövlüyümüzü bərpa etdik və milli ləyaqətimizi bərpa etdik.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

etmiş və aparıb Gürcüstanda satmaq istəmişdilər. Ulu öndər bundan xəbər tutunca, heykəllərin alınaraq Bakıya gətirilməsini tapşırırmışdı. Beləcə, xilas edilən abidələr müvəqqəti olaraq Bakıda, İncəsənət Muzeyinin həyətində yerləşdirilmişdi. Şuşa azad edildikdən sonra həmin heykəllər oraya qaytarılmışdır.

Hər birimiz iftixarla xatırlayırıq ki, Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva ötən aylarda Şuşada olarkən Molla Pənah Vəqifin dağıdılmış muzey-məqbərə kompleksinə də gəlmişdilər. Heydər Əliyev Fondunun bu kompleksə ikinci həyat verəcəyi, layihənin icrası zamanı məqbərənin əvvəlki vəziyyətinin bərpasına xüsusi diqqət yetiriləcəyi bildirilmişdi. Digər dahilərimizin ev muzeylərinin də tezliklə bərpa olunaraq əvvəlki hala qaytarılması qərara alınmışdı. Artıq biz bütün bunların reallaşdırıldığını şahidləriyik.

Açılış mərasimində bildirilib ki, Molla Pənah Vəqifin 1957-ci ildə tuncdan hazırlanan büstü 1958-ci ildə Cıdır düzünə yaxın ərazidə qəbirüstü abidə kimi yerləşdirilmiş, daha sonra 1976-cı ildə şairin Şuşadakı evinin yaxınlığına köçürülmüşdü. 1982-ci ildə Vəqifin məqbərəsinin açılışından əvvəl büst və onun ətrafı təmir edilib, abidənin postamenti dəyişdirilib. Büst 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin

işğalı zamanı erməni vandalizminə məruz qalaraq dağıdılıb. Prezident İlham Əliyevin göstərişinə əsasən, abidə bu il yenidən qurulub. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanan büst öz əvvəlki yerinə qaytarılaraq Molla Pənah Vəqifin Şuşadakı evinin yaxınlığında göz-könül sevindirir.

Dahi şair və ictimai xadimin muzey-məqbərə kompleksi isə 1982-ci il yanvarın 14-də ümum-milli liderin təşəbbüsü və iştirakı ilə açılmışdı. Məhz həmin səfər çərçivəsində ulu öndər Heydər Əliyev Vəqif Poeziya Günlərinin keçirilməsi ilə bağlı göstəriş vermişdi. Həmin ilin 29 iyul – 3 avqust tarixlərində Şuşada ilk Vəqif Poeziya Günləri keçirilmişdi. Söz adamları orada böyük həvəslə Vətən, xalq, qəhrəmanlıq mövzularında şeirlər oxuyurdular. Xatırladaq ki, Şuşa işğaldan azad olundandan sonra cənab İlham Əliyevin oraya zəfər səfəri də

məhz bu il yanvarın 14-də baş tutmuşdur. Bunun özünəməxsus rəmzi mənası vardır.

Bu ilin mart ayından başlayaraq türbədə işçi layihələr əsasında xarici mütəxəssislər tərəfindən təyin edilən xüsusi kimyəvi materiallarla elementlərin konstruktiv bərpa işləri yerinə yetirilib, korroziyaya qarşı əlavə tədbirlər görüldü. Həmçinin abidənin dam örtüyü yenidən qurulub. Topoqrafiya işləri sayəsində qırılmış, dağılmış üzlük hissələr əldə edilib, fasadın və daxili hissələrin divar səthləri mərmərlə üzlənib və abidənin tarixi görkəmi bərpa edilib. Salonun mərkəzində qəbir daşı üzərində qara mərmərdən sənduqə qoyulub, ilkin formanın bərpası nəzərə alınmaqla büst ağ mərmərdən hazırlanaraq quraşdırılıb. Bir sözlə, abidə kompleksinin bütün infrastrukturuna yenidən qurulub, eyni zamanda, ətrafda o dövrün

şəkillərində əks olunduğu kimi, müxtəlif növ qızılgül kolları əkilib.

Musiqi mədəniyyətimizin tərəqqisində böyük xidmətlər göstərmiş, professional vokal məktəbinin təşəkkülü və təkamülündə mühüm rol oynamış Xalq artisti Bülbülün Şuşadakı ev-muzeyinin də bərpa işlərindən sonra açılması əsl mədəniyyət işidir. Görkəmli musiqiçi 1982-ci ildən ev-muzeyi kimi fəaliyyət göstərən bu evdə anadan olub və uşaqlıq illərini burada keçirib. Ev-muzeyinin yaradılması barədə qərar da ulu öndərin adı ilə bağlı idi. Muzey 1992-ci ildə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı erməni vandalizminə məruz qalaraq fəaliyyətini dayandırmışdı. Bu il yanvarın 14-də həmin ünvanda olan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən burada başlanan təmir-bərpa və yenidənqurma işləri artıq başa çatıb. Hazırda binada Bülbülün

muzey ekspozisiyası qurulub. Ev-muzeyinin həyətində Bülbülün yeni hazırlanan büstü ucaldırılıb. Şuşa işğalda olduğu dövrdə Bülbülün vandalizmə məruz qalmış büstü isə erməni vəhşiliyini nümayiş etdirmək məqsədilə saxlanılıb.

Üzeyir Hacıbəylinin heykəli isə 1985-ci ildə Şuşada bəstəkarın 100 illik yubileyi münasibətilə ucaldırılıb. O da 1992-ci ildə erməni vəhşiliyinə məruz qalaraq tamamilə məhv edilib. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, bəstəkarın yeni heykəli hazırlanıb və əvvəlki yerində ucaldırılıb. Açılış zamanı dövlətimizin başçısı heykəlin üzərindəki örtüyü götürdü və dahi bəstəkarın gözəl obrazı yenidən könüllərə fərəh bəxş elədi. Bu heykəl də Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə bürüncdən hazırlanıb. Qeyd edək ki, səfər zamanı cənab İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Üzeyir bəyin ev-muzeyində görülməli işlərlə də tanış olublar. Burada həyata keçiriləcək işlərdən sonra 1992-ci ildə muzeyin Bakıya aparılmış eksponatlarının burada yerləşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Daha bir fərəhli hadisə ondan ibarətdir ki, səfərin ikinci günü Vəqif Poeziya Günlərinin açılışı olub. Şuşa işğaldan azad edildikdən sonra ilk dəfə keçirilən möhtəşəm poeziya bayramı Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təşkil olunub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Vəqif Poeziya Günlərinin rəsmi açılışında iştirak ediblər. Dövlətimizin başçısı mərasimdə çıxış edərək bu bayramı ölkəmizin həyatında çox əlamətdar hadisə kimi dəyərləndirib. “Biz azad Şuşada yığışmışıq... Festivallar, poeziya günləri, mədəni tədbirlər və bir çox başqa tədbirlər artıq keçirilir və keçiriləcəkdir. Demişdim ki, Şuşanı biz dirçəldəcəyik. Bu da baş verir, biz Şuşanı dirçəldirik”.

Sonra tədbirdə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar, Xalq şairi Nəriman Həsənzadə, Xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyev, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi İlqar Fəhmi, digər qələm sahibləri çıxış ediblər.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Vəqif Poeziya Günləri çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təşkil edilən “Qarabağ Azərbaycan mədəniyyətinin incisidir” və “Yenidən doğma diyar: Qarabağın sənət inciləri” sərgiləri ilə tanış olublar.

Beləcə, Şuşada bayram bayrama qarışıb. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı özünün tarixi günlərini yaşayır.

Əli NƏCƏFXANLI,
“Xalq qəzeti”